

بررسی وضعیت کمک طلبی پژوهشی در بین دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد

طلیعه سعیدی رضوانی^۱، حسین کارشکی^۲، الهه حجازی^۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۳/۷ پذیرش نهایی: ۱۳۹۶/۴/۳

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی وضعیت کمک طلبی پژوهشی در بین دانشجویان دختر و پسر گروه های مختلف آموزشی دانشگاه فردوسی مشهد در دو مقطع ارشد و دکتری انجام شد. تعداد کل جامعه آماری برابر با ۸۶۳۷ دانشجو (۵۶۴۴ دانشجوی ارشد و ۲۹۹۳ دانشجوی دکتری) بود. نمونه ۴۲۵ نفری به روش سهمیه ای بر اساس مقطع تحصیلی، جنسیت و دانشکده انتخاب شد. بدین منظور ابتدا نسبت دانشجویان دختر و پسر مقطع دکتری و کارشناسی ارشد هر دانشکده در جامعه مشخص گردید و متناسب با این نسبت، تعداد مورد نیاز برای هر دانشکده در نمونه هم محاسبه شد. پرسشنامه محقق ساخته جهت سنجش کمک طلبی پژوهشی دانشجویان مورد استفاده قرار گرفت. نتایج نشان داد بین دانشکده های مختلف از نظر مولفه های کمک طلبی پژوهشی تفاوت معناداری وجود دارد. میانگین دانشجویان دختر در مولفه های کمک طلبی انطباقی از میانگین دانشجویان پسر و میانگین دانشجویان پسر در مولفه های اجتناب از کمک طلبی از میانگین دانشجویان دختر به طور معناداری بالاتر بود. میانگین دانشجویان کارشناسی ارشد در دو مولفه نیاز به کمک طلبی پژوهشی و اجتناب از کمک طلبی، از میانگین دانشجویان دکتری و میانگین دانشجویان دکتری در مولفه کمک طلبی انطباقی از میانگین دانشجویان کارشناسی ارشد بالاتر بود. در نهایت باتوجه به اینکه وجود ضعف در مهارت های پژوهشی از جمله عوامل کاهنده و بازدارنده هم در انجام و هم در کاربست نتایج پژوهش و نامعتبر شدن یافته های پژوهش می گردد، تعهد حرفه ای حکم می کند که پژوهشگر در صورت احساس نیاز، از راهبرد کمک طلبی استفاده نماید.

واژه های کلیدی: کمک طلبی پژوهشی، مهارت پژوهش، دانشجویان

۱. کارشناس ارشد تحقیقات آموزشی دانشگاه فردوسی مشهد

۲. دانشیار و عضو هیئت علمی گروه علوم تربیتی دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه فردوسی مشهد، نویسنده مسئول، ایمیل: kareshki@um.ac.ir

۳. دانشیار و عضو هیئت علمی گروه روانشناسی تربیتی و مشاوره دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران

مقدمه

پژوهش یک فرآیند است که دارای مراحل متعددی است (سرمد، بازرگان و حجازی، ۱۳۹۵: ۲۳). هر یک از این مراحل نیازمند یکسری مهارت‌هایی است که محقق برای ارائه یک پژوهش مفید و موثر باید کسب کرده و به کار گیرد. نداشتن مهارت در یک مرحله از این فرایند، بی‌تردید سایر مراحل آن را تحت تأثیر قرار می‌دهد و باعث می‌شود پژوهشگر به بن بست پژوهشی برسد (اسلام پور، ۱۳۸۸). متأسفانه بررسی‌های مختلف نشان می‌دهد بسیاری از تحقیقات دانشجویان از سطح کیفیت و اعتبار پایینی برخوردار است (شرفی، ۲۰۱۶). کیفیت پایین پژوهش‌ها آثار منفی بسیاری دارد و به نتیجه‌گیری‌های نادرست منجر می‌گردد (مرتسن، فرس، والین، زندر و نیلسون^۱، ۲۰۱۶). یکی از راهبردهایی که به پژوهشگر کمک می‌کند که مهارت‌های مورد نیاز در هر یک از گام‌های پژوهش را به نحو مطلوب به کار گیرد، کمک‌طلبی^۲ از دیگران است (میراه^۳، ۲۰۱۰). کمک‌طلبی یک راهبرد انطباقی است که افراد می‌توانند در مواجهه با مسائل دشواری که قادر به حل آن‌ها نیستند از آن استفاده نمایند (کو، رولدان بو، لوینگر^۴، ۲۰۱۵؛ نیومن^۵، ۱۹۹۰، نقل در راسل، الیوت و فلتمن^۶، ۲۰۱۱). همانند تمامی مسائل و موضوعات افراد در طول فعالیت‌های علمی و پژوهشی خود نیز با مشکلاتی روبه‌رو می‌شوند که برای رفع آن باید از افراد، منابع و امکانات استفاده نمایند (میراه و همکاران، ۲۰۱۲). کمک‌طلبی راهبردی مثبت و مفید برای دانش‌آموزان و دانشجویان جهت کسب دانش (پری^۷، ۲۰۱۶) و یادگیری مهارت‌های پژوهش است (بایسلر و مدال^۸، ۲۰۱۶). بنابراین ضروری است که دانشجویان در فعالیت‌های خود از کمک‌طلبی به عنوان یک منبع بسیار مهم استفاده نموده و اساتید از آن حمایت کنند (مدن و تیتگا^۹، ۲۰۱۳، پایاکاچت^{۱۰} و همکاران، ۲۰۱۳). عوامل متعددی بر کمک‌طلبی افراد تأثیر می‌گذارد (ریان و پنتریچ^{۱۱}، ۱۹۹۷). در زمینه‌ی عوامل مؤثر بر رفتار کمک‌طلبی نتایج پژوهش پایاکاچت و همکاران (۲۰۱۳) نشان داد که رفتار کمک‌طلبی

1. Martensson, Fors, Wallin, Zander, & Nilsson
2. Help seeking
3. Meerah
4. Kuo, Roldan-Bau, & Lowinger
5. Newman
6. Roussel, Elliot, & feltman
7. Perry
8. Beisler, & Medaille
9. Madan & Teitge
10. Payakachat
11. Ryan & Pintrich

تحت تأثیر هنجارهای اجتماعی، ساختار اهداف کلاس، روش‌های آموزشی اساتید و مهارت‌ها، نگرش‌ها و رفتار دانشجویان (ادراک از صلاحیت علمی، یادگیری خود تنظیمی و ادراک از رفتار کمک‌طلبی) قرار دارد. نتایج پژوهش ریان و پنتریچ (۱۹۹۷) نیز تأثیر مولفه‌های شناختی، انگیزشی و اجتماعی دانش‌آموزان در رفتار کمک‌طلبی را نشان می‌دهد.

به طور کلی در پژوهش‌هایی که پیرامون نگرش به کمک‌طلبی صورت گرفته، علت نگرش‌های منفی به کمک‌طلبی، ادراک ناکارآمدی، تهدید به حرمت خود و هنجارهای فرهنگی (باتلر^۱، ۱۹۹۸)، ناتوانی برای درک و یا پذیرش نیاز به کمک، ناتوانی برای اقدام متناسب با نیاز، نگرش‌ها و باورهای مربوط به کمک‌طلبی و یا ادراک اینکه کمک سودمند نیست (ایزبرگ، گلبرستین و گلاست^۲، ۲۰۰۷) نشان داده شده است و علت نگرش مثبت به کمک‌طلبی، ادراک مؤثر بودن کمک‌طلبی مطرح شده است (ایمز^۳، ۱۹۸۳؛ نقل در نلسون لی گال^۴، ۱۹۸۵). در زمینه زمینه تأثیر عوامل جمعیت شناختی بر کمک‌طلبی که دربرگیرنده‌ی سن، جنس، مقطع و رشته تحصیلی می‌باشد تحقیقات گسترده‌ای صورت گرفته است. اغلب تحقیقات انجام شده پیرامون تأثیر جنسیت بر کمک‌طلبی حاکی از آن است که زنان نگرش مساعدتری به کمک‌طلبی دارند و بیشتر از مردان تقاضای کمک می‌کنند (کاخنوتس^۵، ۲۰۱۱؛ ریان، قین و میدگلی^۶، ۱۹۹۸؛ باتلر، ۱۹۹۸؛ اوزدن و ارل^۷، ۲۰۱۰؛ موران^۸، ۲۰۰۷)، در حالی که تحقیقاتی دیگر از جمله جمله نیومن و گلدین^۹ (۱۹۹۰) عکس آن را بیان می‌کنند. گروهی از تحقیقاتی که پیرامون تأثیر سن بر کمک‌طلبی صورت گرفته است، بیانگر آن است که با افزایش سن، کمک‌طلبی افراد نیز افزایش می‌یابد (نیومن و گلدین، ۱۹۹۰؛ پرین و لایزلز^{۱۰}، ۱۹۹۵)؛ در حالی که نتایج گروهی دیگر از تحقیقات بیانگر آن است که با افزایش سن، افراد

-
1. Butler
 2. Eisenberg, Golberstein, Gollust
 3. Ames
 4. Nelson-Le Gall
 5. Kakhnovets
 6. Ryan, Gheen, Midgle
 7. Ozden,& Erel
 8. Moran
 9. Newman, Goldin
 10. Perrine, & Lisle

تمایل کمتری به کمک‌طلبی دارند (دان، راکز، راکز^۱، ۲۰۱۴؛ نلسون لی گال، ۱۹۸۵). گروهی از تحقیقات دیگر از جمله زمانی، عابدینی، کیانی (۱۳۹۴) موید رابطه‌ی رشته‌ی تحصیلی و کمک‌طلبی بود. در زمینه‌ی نقش مقطع تحصیلی نیز مکمل^۲ (۲۰۱۴) در تحقیق خود دریافت دانشجویان در مقاطع تحصیلی بالاتر به احتمال بیشتری اقدام به به کمک‌طلبی می‌نمایند در حالی که مورگان، نیس و رایبسون^۳ (۲۰۰۳) دریافتند دانشجویان مقطع کارشناسی نسبت به دانشجویان تحصیلات تکمیلی، تمایل بیشتری به کمک‌طلبی دارند. در مجموع مولفه‌های شناختی، انگیزشی (زوشو و بارت^۴، ۲۰۱۱؛ ریان و پنتریچ، ۱۹۹۷؛ گلستانه و عسگری، ۱۳۹۳)، اجتماعی (ریان و پنتریچ، ۱۹۹۷)، شخصیتی (نیومن، ۲۰۰۰؛ گلستانه و عسگری، ۱۳۹۳)، جمعیت‌شناختی شامل جنسیت (کارابنیک^۵، ۱۹۹۸؛ نقل در هیوت، متاک و سکداونگ^۶، ۲۰۱۶)، سن (نیومن و گلدین، ۱۹۹۰؛ پرین و لایزلز^۷، ۱۹۹۵)، مقطع تحصیلی (مک‌گی^۸، ۲۰۰۵؛ مورگان و همکاران، ۲۰۰۳؛ مکمل، ۲۰۱۴) و رشته تحصیلی (زمانی، عابدینی، کیانی، ۱۳۹۴) نقش مهمی در رفتار کمک‌طلبی دارد.

در مجموع بررسی تحقیقات در زمینه کمک‌طلبی نشان می‌دهد اختلاف نظر زیادی پیرامون تأثیر متغیرهای جنسیت، سن، مقطع تحصیلی و رشته‌ی تحصیلی بر کمک‌طلبی افراد وجود دارد. اهمیت ارزیابی کمک‌طلبی پژوهشی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی که نیروی مهم اجرای پژوهش در کشور محسوب می‌شوند در این است که از یکسو در شناسایی قوت‌ها، ضعف‌ها و مشکلات این دانشجویان در انجام پژوهش نقش دارد و از سوی دیگر موجب می‌شود تا اساتید از میزان و نوع نیاز دانشجویانشان به کمک در انجام پژوهش آگاه شوند و آن گاه بتوانند در انجام فعالیت‌های پژوهشی، آموزشی و شغلی و جز آن به طور موثرتر هدایتگر آنان باشند. بنابراین با توجه به اینکه تحقیقات اهمیت نقش عوامل جمعیت‌شناختی سن و جنس را بر رفتار کمک‌طلبی افراد نشان داده‌اند، در پژوهش

1. Dunn, Rakes & Rakes
2. McClure
3. Morgan, Ness, Robinson
4. Zusho & Barnett
5. Karabenick
6. Huet, Motak, Sakdavong
7. Perrine, & Lisle
8. Mcgee

حاضر به مقایسه میزان کمک‌طلبی پژوهشی در دانشجویان دختر و پسر گروه‌های مختلف آموزشی دانشگاه در دو مقطع ارشد و دکتری نیز پرداخته شد.

روش

شرکت‌کنندگان و طرح پژوهش

طرح پژوهش حاضر از نوع توصیفی پیمایشی است. جامعه آماری شامل تمامی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه فردوسی مشهد است که در سال تحصیلی ۱۳۹۵-۱۳۹۴ مشغول به تحصیل بودند. تعداد کل این دانشجویان بر اساس مرکز آماردانشگاه برابر با ۸۶۳۷ دانشجو (۵۶۴۴ دانشجوی ارشد و ۲۹۹۳ دانشجوی دکتری) بود. برای برآورد حجم نمونه، از فرمول کوکران استفاده شد. واریانس به دست آمده از اجرای مقدماتی، بر روی نمونه‌ی ۳۴ نفری از دانشجویان تحصیلات تکمیلی برابر با ۲۸۶/۰۵ به دست آمد.

$$n = \frac{Nt^2s^2}{Nd^2 + t^2s^2}$$

$$n = \frac{8637 \times 2.68 \times 286/05}{8637 \times 2/62 + 2/68 \times 286/05} = 283/01 \approx 283$$

در این فرمول، حجم جامعه آماری برابر با ۸۶۳۷، واریانس در اجرای مقدماتی برابر با ۲۸۶/۰۵، d خطا یا فاصله‌ی قابل اغماض برابر ۱/۶۲ و t با آلفای ۰/۰۰۱ برابر ۱/۶۴ است.

بنابراین بر اساس فرمول کوکران حجم نمونه با توجه به مقدار خطای در نظر گرفته شده و واریانس اجرای مقدماتی، برابر با ۲۸۳ نفر محاسبه گردید که با احتمال دادن عدم تکمیل تمامی پرسشنامه‌ها به صورت کامل و کاهش نرخ بازگشت، اجرای نهایی بر روی ۴۷۰ نفر انجام گرفت. در نهایت ۴۲۵ پرسشنامه به صورت کامل و با داشتن شرط نمونه‌گیری و بر اساس سهمیه‌بندی بر مبنای متغیرهای مقطع تحصیلی، دانشکده محل تحصیل و جنسیت، جمع‌آوری شد. بدین منظور ابتدا نسبت دانشجویان دختر و پسر مقطع دکتری و کارشناسی ارشد هر دانشکده در جامعه مشخص گردید و متناسب با این نسبت، تعداد مورد نیاز برای هر دانشکده در نمونه هم محاسبه شد.

ابزار جمع آوری

پرسشنامه‌ی محقق ساخته‌ی کمک طلبی پژوهشی: این مقیاس مشتمل بر ۵۸ سوال می‌باشد. که کمک طلبی پژوهشی را در ۴ مولفه ی نیاز به کمک طلبی، کمک طلبی انطباقی، اجتناب از کمک طلبی و ادراک سودمندی اندازه گیری می‌کند. در این مقیاس نمرات هریک از مولفه‌ها به صورت جداگانه محاسبه می‌گردد، به این صورت که آزمودنی‌ها برای هر یک از سوال‌های مولفه‌های کمک طلبی انطباقی، اجتناب از کمک طلبی و ادراک سودمندی بر اساس طیف ۶ درجه‌ای (۰ = کاملاً مخالفم تا ۶ = کاملاً موافقم) و برای سوال‌ها مولفه‌ی نیاز به کمک طلبی بر اساس طیف ۵ درجه‌ای (۱ = خیلی کم تا ۵ = خیلی زیاد) پاسخ می‌دهند. برای مطالعه پایایی از همسانی درونی استفاده شد که برای همسانی درونی از آلفای کرونباخ استفاده گردید. ضریب آلفای کرونباخ کلی مقیاس کمک طلبی پژوهشی با ۵۸ گویه، ۰/۸۸ به دست آمد. همچنین ضرایب آلفای کرونباخ خرده مولفه‌های نیاز به کمک طلبی، کمک طلبی انطباقی، اجتناب از کمک طلبی، ادراک سودمندی به ترتیب ۰/۹۴ و ۰/۸۵، ۰/۸۳، ۰/۷۳ به دست آمد که ضرایب مناسبی است، و نشانه ی پایایی کلی و پایایی خرده مقیاس ها است. جهت بررسی روایی علاوه بر تحلیل عاملی اکتشافی، از روایی محتوا و روایی همگرا استفاده شد. در داوری متخصصان، روایی محتوایی توسط ۱۱ نفر از اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های معتبر ایران مورد بررسی قرار گرفت. جهت بررسی روایی همگرا، همگرایی این پرسشنامه با پرسشنامه کمک طلبی تحصیلی قدم پور و سرمد (۱۳۸۲) مورد بررسی قرار گرفت. به صورت کلی همگرایی پرسشنامه‌ی کمک طلبی پژوهشی و پرسشنامه‌ی کمک طلبی تحصیلی ($r=0.75$, $p<0.001$) است که نشان دهنده ی همبستگی مثبت و معنادار است (سعیدی رضوانی، ۱۳۹۵).

یافته‌ها

برای پاسخگویی به این سؤال که:

- آیا بین دانشجویان تحصیلات تکمیلی در دو مقطع کارشناسی ارشد و دکتری از نظر مولفه‌های کمک طلبی پژوهشی تفاوت معناداری وجود دارد؟

پرسشنامه‌ی کمک‌طلبی پژوهشی بین دو گروه دانشجویان کارشناسی ارشد و دانشجویان دکتری به نسبتی که در جامعه حضور دارند، توزیع شد. برای مقایسه‌ی میانگین دو گروه دانشجویان دوره‌ی دکتری و کارشناسی ارشد در زیر مؤلفه‌های کمک‌طلبی پژوهشی از آزمون تحلیل واریانس (MANOVA) استفاده شد.

جدول ۱. مقایسه‌ی بین میانگین‌های دو گروه دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری در زیرمؤلفه‌های متغیر کمک‌طلبی پژوهشی

متغیر	گروه‌ها	تعداد	میانگین	انحراف معیار	df	مجموع مجذورات	F	معناداری
نیاز به کمک‌طلبی	کارشناسی ارشد	۳۱۵	۷۹/۹۶	۱۹/۹۲	۱	۴۴۸۴/۹۶	۱۰/۳۱	P<۰/۰۵
	دکتری	۱۱۰	۷۲/۵۴	۲۳/۹۶				
کمک‌طلبی انطباقی	کارشناسی ارشد	۳۱۵	۵۷/۴۶	۹/۹۳	۱	۴۱۵/۶۳	۴/۱۱	P<۰/۰۵
	دکتری	۱۱۰	۵۹/۷۱	۱۰/۳۴				
اجتناب از کمک‌طلبی	کارشناسی ارشد	۳۱۵	۱۸/۲۹	۹/۴۵	۱	۷۴۶/۳۸	۸/۹۳	P<۰/۰۵
	دکتری	۱۱۰	۱۵/۲۷	۸/۱۵				
ادراک سودمندی	کارشناسی ارشد	۳۱۵	۱۴/۳۲	۳/۲۷	۱	۹/۵۹	۰/۸۵	P>۰/۰۵
	دکتری	۱۱۰	۱۴/۶۶	۳/۵۹				

بر اساس یافته‌های جدول (۱)، بین دو گروه دانشجویان مقطع دکتری و کارشناسی ارشد از نظر نیاز به کمک‌طلبی پژوهشی، کمک‌طلبی انطباقی و اجتناب از کمک‌طلبی تفاوت معناداری وجود دارد؛ به‌طوری که میانگین دانشجویان کارشناسی ارشد در دو زیرمؤلفه نیاز به کمک‌طلبی پژوهشی و اجتناب از کمک‌طلبی و میانگین دانشجویان دکتری در زیر مؤلفه کمک‌طلبی انطباقی بالاتر است.

برای پاسخگویی به این سؤال که:

- آیا بین دانشجویان دختر و پسر از نظر مؤلفه‌های کمک‌طلبی پژوهشی تفاوت معناداری وجود دارد؟

پرسشنامه‌ی کمک‌طلبی پژوهشی بین دو گروه دانشجویان دختر و پسر به نسبتی که در جامعه حضور دارند، توزیع شد. برای مقایسه‌ی میانگین دو گروه دانشجویان دختر و پسر در زیر مؤلفه‌های کمک‌طلبی پژوهشی از آزمون تحلیل واریانس (MANOVA) استفاده شد.

جدول ۲. مقایسه‌ی بین میانگین‌های دو گروه دختر و پسر در زیر مؤلفه‌های متغیر کمک‌طلبی پژوهشی

متغیر	گروه‌ها	تعداد	میانگین	انحراف معیار	df	مجموع مجذورات	F	معناداری
نیاز به کمک‌طلبی	دختر	۲۰۵	۷۷/۷۵	۲۲/۰۹	۱	۳۴/۲۷	۰/۰۷	$P > ۰/۰۵$
	پسر	۲۲۰	۷۸/۳۱	۲۰/۵۱				
کمک‌طلبی انطباقی	دختر	۲۰۵	۵۹/۵۹	۸/۹۴	۱	۹۵۱/۹۵	۹/۵۵	$P < ۰/۰۵$
	پسر	۲۲۰	۵۶/۶۰	۱۰/۸۶				
اجتناب از کمک‌طلبی	دختر	۲۰۵	۱۶/۱۰	۹	۱	۷۹۰/۵۲	۹/۴۷	$P < ۰/۰۵$
	پسر	۲۲۰	۱۸/۸۳	۹/۲۵				
ادراک سودمندی	دختر	۲۰۵	۱۴/۵۹	۳/۳۲	۱	۱۳/۶۵	۱/۲۱	$P > ۰/۰۵$
	پسر	۲۲۰	۱۴/۲۳	۳/۳۹				

بر اساس یافته‌های جدول (۲)، بین دو گروه دانشجویان دختر و پسر از نظر کمک‌طلبی انطباقی و اجتناب از کمک‌طلبی تفاوت معناداری وجود دارد به طوری که میانگین دانشجویان دختر در مؤلفه‌ی کمک‌طلبی انطباقی و میانگین دانشجویان پسر در مؤلفه‌ی اجتناب از کمک‌طلبی به طور معناداری بالاتر است.

برای پاسخگویی به این سؤال فرعی که:

- آیا بین دانشجویان دانشکده‌های مختلف از نظر مؤلفه‌های کمک‌طلبی پژوهشی تفاوت معناداری وجود دارد؟

پرسشنامه‌ی کمک‌طلبی پژوهشی بین دانشجویان دانشکده‌های دانشگاه فردوسی به نسبتی که در جامعه حضور دارند، توزیع شد. برای مقایسه‌ی میانگین دانشکده‌ها در زیر مؤلفه‌های کمک‌طلبی پژوهشی از آزمون تحلیل واریانس (MANOVA) استفاده شد.

جدول ۳. مقایسه‌ی بین میانگین دانشکده‌های دانشگاه فردوسی در زیر مولفه‌های متغیر کمک‌طلبی پژوهشی

متغیر	گروه‌ها	تعداد	میانگین	انحراف معیار	Df	مجموع مجزورات	F	معناداری
نیاز به کمک‌طلبی	ادبیات	۵۳	۷۸/۸۶	۲۵/۹۸	۱	۱۸۵۶/۹۶	۴/۴۷	$P < ۰/۰۵$
	الهیات	۲۷	۱۰۰/۹۲	۲۱/۸۸				
	دامپزشکی	۹	۸۸/۶۶	۲۱/۴۳				
	علوم پایه	۵۷	۷۵/۰۷	۱۸/۰۸				
	علوم اداری و اقتصاد	۴۸	۷۴/۵۰	۲۱/۰۱				
	علوم تربیتی و روانشناسی	۲۸	۸۳/۶۷	۲۵/۲۱				
	علوم ریاضی	۲۱	۷۳/۷۶	۲۲/۸۶				
	علوم ورزش	۱۰	۸۱/۳۰	۲۰/۰۲				
	معماری	۳	۸۴/۶۶	۵/۵۰				
	محیط زیست	۴	۸۴/۷۵	۲۲/۰۹				
کمک‌طلبی انطباقی	مهندسی	۱۰۳	۷۵/۹۹	۱۷/۲۲	۱	۲۹۳/۰۱	۳/۰۳	$P < ۰/۰۵$
	کشاورزی	۶۲	۷۲/۳۵	۱۷/۲۰				
	ادبیات	۵۳	۵۸/۸۳	۱۰/۴۲				
	الهیات	۲۷	۶۳/۱۸	۱۰/۶۴				
	دامپزشکی	۹	۵۷/۷۷	۱۳/۵۰				
	علوم پایه	۵۷	۵۷/۰۹	۸/۸۹				
	علوم اداری و اقتصاد	۴۸	۵۷/۴۵	۹/۶۴				
	علوم تربیتی و روانشناسی	۲۸	۶۳/۴۲	۱۰/۶۵				
	علوم ریاضی	۲۱	۶۰/۶۶	۷/۷۶				
	علوم ورزش	۱۰	۶۲/۲۰	۱۰/۲۳				
	معماری	۳	۵۹	۵/۵۶				

متغیر	گروه‌ها	تعداد	میانگین	انحراف معیار	Df	مجموع مجذورات	F	معناداری
اجتناب از کمک‌طلبی	محیط زیست	۴	۵۷/۲۵	۱۳/۶۹	۱	۱۴۳/۶۱	۱/۷۱	P>۰/۰۵
	مهندسی	۱۰۳	۵۴/۹۲	۹/۶۲				
	کشاورزی	۶۲	۵۶/۱۷	۹/۶۹				
	ادبیات	۵۳	۱۶/۴۱	۹/۸۷				
	الهیات	۲۷	۸۵/۱۲	۱۰/۲۳				
	دامپزشکی	۹	۱۴/۱۱	۹/۵۱				
	علوم پایه	۵۷	۱۸/۰۸	۸/۱۸				
	علوم اداری و اقتصاد	۴۸	۱۹/۸۱	۹/۷۲				
	علوم تربیتی و روانشناسی	۲۸	۱۵/۷۱	۱۰/۶۳				
	علوم ریاضی	۲۱	۱۶/۹۵	۱۰/۶۲				
ادراک سودمندی	علوم ورزش	۱۰	۱۵/۷۰	۷/۲۸	۱	۹/۱۰	۰/۸۰	P>۰/۰۵
	معماری	۳	۱۷/۳۳	۶/۸۰				
	محیط زیست	۴	۱۲/۷۵	۱۱/۰۲				
	مهندسی	۱۰۳	۳۰/۱۹	۸/۵۸				
	کشاورزی	۶۲	۱۷/۳۲	۸/۱۱				
	ادبیات	۵۳	۱۴/۲۸	۴/۰۴				
	الهیات	۲۷	۱۳/۹۶	۳/۴۸				
	دامپزشکی	۹	۱۵/۲۲	۳/۱۹				
	علوم پایه	۵۷	۱۴/۲۶	۳/۶۳				
	علوم اداری و اقتصاد	۴۸	۱۳/۹۱	۳/۲۲				
	علوم تربیتی و روانشناسی	۲۸	۱۵/۱۷	۳/۵۴				

متغیر	گروه‌ها	تعداد	میانگین	انحراف معیار	Df	مجموع مجزورات	F	معناداری
	علوم ریاضی	۲۱	۱۵	۲/۱۲				
	علوم ورزش	۱۰	۱۵/۱۰	۲/۸۴				
	معماری	۳	۱۷/۶۶	۳/۲۱				
	محیط زیست	۴	۱۲/۷۵	۲/۸۷				
	مهندسی	۱۰۳	۱۴/۲۹	۲/۳۱				
	کشاورزی	۶۲	۱۴/۵۹	۲/۹۷				

بر اساس جدول (۳) تفاوت میانگین دانشکده‌های دانشگاه فردوسی در زیر مولفه‌های نیاز به کمک‌طلبی پژوهشی و کمک‌طلبی انطباقی معنادار است. نتایج آزمون تعقیبی در زیر مولفه‌های مقیاس نیز نشان داد در زیر مؤلفه نیاز به کمک‌طلبی میانگین دانشکده الهیات به طور معناداری از میانگین دانشکده‌های ادبیات، علوم پایه، علوم اداری و اقتصاد، علوم ریاضی، مهندسی و کشاورزی بالاتر است و در زیر مولفه‌ی کمک‌طلبی انطباقی نیز میانگین دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی و الهیات به طور معناداری از میانگین دانشکده مهندسی بالاتر است.

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی وضعیت کمک‌طلبی پژوهشی در دانشجویان دختر و پسر گروه‌های مختلف آموزشی دانشگاه در دو مقطع ارشد و دکتری انجام شد. این یافته که مولفه‌های اجتناب از کمک‌طلبی و نیاز به کمک‌طلبی دانشجویان کارشناسی ارشد به طور معناداری از دوره دکتری بالاتر بود، همسو با مطالعه‌ی مک‌کر (۲۰۱۴) است که در تحقیق خود دریافت دانشجویان در مقاطع تحصیلی بالاتر به احتمال بیشتری اقدام به کمک‌طلبی می‌نمایند. از طرفی دیگر این یافته ناهمسو با مطالعه‌ی مک‌گی (۲۰۰۵) و مورگان و همکاران (۲۰۰۳) است که در تحقیق خود دریافتند دانشجویان مقطع کارشناسی نسبت به دانشجویان تحصیلات تکمیلی، تمایل بیش‌تری به کمک‌طلبی دارند.

با توجه به پیشینه، می‌توان عوامل متعددی از جمله ادراک لیاقت شناختی، اجتماعی (ریان و پنتریج، ۱۹۹۷) را در تبیین این یافته در نظر گرفت. در این زمینه ریان و همکاران (۱۹۹۸) دریافتند افراد با درک توانایی علمی بالا، کمتر

احتمال دارد رفتار کمک‌طلبی را نشانه‌ی عدم توانایی بدانند و بنابراین تمایل بیشتری به کمک‌طلبی دارند. نلسون لی گال (۱۹۸۱) نیز نشان داد با افزایش سن، افراد به احتمال بیشتری به کمک‌طلبی روی می‌آورند، زیرا مهارت فراشناختی افراد با افزایش سن بالاتر می‌رود و بهتر می‌توانند بر عملکرد خود نظارت داشته و از کمک‌طلبی انطباقی استفاده نمایند. بنابراین در زمینه‌ی پژوهشی مانند تحصیلی نیز بر اساس بیان (وایت، فردریکسن، کولینز^۱، ۲۰۰۹) که اعتقاد داشتند انجام دادن هرچه بیشتر پژوهش، موجب افزایش فراشناخت می‌گردد، می‌توان گفت دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد به علت پایین بودن فراشناخت و ادراک توانایی انجام پژوهش و داشتن مهارت اجتماعی پایین‌تر نسبت به دانشجویان دکتری کمک‌طلبی را تهدیدی برای خود به شمار آورده و از آن اجتناب می‌کنند. در مقابل دانشجویان دکتری با داشتن مهارت‌های اجتماعی و شناختی بالاتر، اگر احساس نیاز به کمک کنند به احتمال بیشتری از راهبرد کمک‌طلبی استفاده می‌نمایند. پیرامون پایین بودن مولفه‌ی نیاز به کمک‌طلبی دانشجویان دکتری نسبت به دانشجویان کارشناسی ارشد می‌توان گفت دانشجویان مقطع دکتری به علت انجام فعالیت‌های علمی و پژوهشی بیشتر، جدی‌تر و گذراندن دروس مرتبط با آمار و روش تحقیق از مهارت‌های پژوهشی بالاتری نسبت به دانشجویان کارشناسی ارشد برخوردار هستند (رضایی و حسین‌پور، ۱۳۹۴، ایزدی، برادران، کرم‌خانی، ۱۳۹۳) و به همین علت نیاز کمتری به کمک‌طلبی در مراحل پژوهش دارند. در این راستا شانک (۱۹۹۱) معتقد است عملکردها و فعالیت‌های تحصیلی ابتدا با تکیه بر دیگران انجام می‌شود و سپس به تدریج مستقلانه انجام می‌شود. بنابراین منطقی به نظر می‌رسد که دانشجویان دکتری کمتر نیاز به کمک‌طلبی داشته باشند. یافته‌ی دیگر مبنی بر این بود که میانگین دانشجویان دکتری در مؤلفه کمک‌طلبی انطباقی از دانشجویان کارشناسی ارشد به طور معناداری بالاتر است. این یافته همسو با مطالعه ریان و پنتریچ (۱۹۹۷) است که در مطالعه خود دریافتند، هرچه سن و تجربه افراد بیشتر باشد، نظارت بیشتری بر عملکرد خود دارند، آگاهی بیشتری از خصوصیات کمک‌کنندگان مؤثر دارند و در مهارت‌های ارتباطی لازم برای کمک‌طلبی ماهرترند.

1. White, & Frederiksen, & Collins

این یافته که میانگین دانشجویان دختر از میانگین دانشجویان پسر در مولفه‌ی کمک‌طلبی انطباقی به طور معناداری بالاتر و میانگین دانشجویان پسر از میانگین دانشجویان دختر در مولفه‌ی اجتناب از کمک‌طلبی به طور معناداری بالاتر است، ناهمسو با مطالعه ریان و پنتریچ (۱۹۹۷) و نلسون لی گال و جونز (۱۹۹۰) که در پژوهش خود رابطه معناداری بین جنسیت و کمک‌طلبی تحصیلی مشاهده نکردند می‌باشد. همچنین این یافته همسو با مطالعات قبلی از جمله (مک‌گی، ۲۰۰۵، ازدن و ارل، ۲۰۱۰، پاجارس، چونگ و ابرمن^۱، ۲۰۰۴، زمانی، عابدینی، کیانی، ۱۳۹۴) است که در مطالعه خود دریافتند دختران به احتمال بیشتری به کمک‌طلبی انطباقی روی می‌آورند. در این راستا (نیومن و گلدین، ۱۹۹۰) دریافتند تفاوت‌های جنسیتی در کمک‌طلبی ناشی از نقش جنسیتی می‌باشد. برای مثال از مردان انتظار می‌رود در رفتارهای خود مستقل و با کفایت‌تر عمل کنند در حالیکه از زنان انتظار می‌رود در رفتارهای خود (بویژه در نقش همسر و مادر خانواده) بیشتر به صورت وابسته و انفعالی عمل کنند (نقل در پاکدامن، ۱۳۷۹). بر همین اساس می‌توان فرایند اجتماعی کردن دختران و پسران را دلیلی بر ظهور تفاوت‌های جنسیتی در کمک‌طلبی به شمار آورد.

این یافته که بین دانشجویان دانشکده‌های مختلف، از نظر مؤلفه‌های کمک‌طلبی پژوهشی تفاوت معناداری وجود دارد، همسو با مطالعه‌ی زمانی، عابدینی و کیانی (۱۳۹۴) است که در تحقیق خود دریافتند که بین گروه‌های مختلف تحصیلی از نظر مؤلفه‌های کمک‌طلبی تحصیلی تفاوت معناداری وجود دارد. در تبیین این یافته که میانگین کمک‌طلبی پژوهشی دانشجویان دانشکده الهیات به طور معناداری در زیرمؤلفه نیاز به کمک‌طلبی از میانگین کمک‌طلبی پژوهشی در دانشجویان دانشکده‌های ادبیات، علوم پایه، علوم اداری و اقتصاد، علوم ریاضی، مهندسی و کشاورزی بالاتر است می‌توان گفت در برنامه آموزشی دانشکده الهیات به دروس روش تحقیق و آمار توجه کم‌تری شده است، به همین سبب نیاز به کمک بیشتری در فعالیت‌های پژوهشی خود دارند. همچنین در تبیین این یافته که میانگین زیر مؤلفه کمک‌طلبی انطباقی در دانشجویان دانشکده الهیات و علوم تربیتی و روانشناسی به طور معناداری از دانشجویان دانشکده مهندسی بالاتر است می‌توان گفت دانشجویان این دو دانشکده با مطالعه‌ی مفاهیم تربیتی و

1. Pajares, Cheong, & Oberman

روانشناسی، در می‌یابند که همواره باید در پی بهبود قابلیت‌ها و افزایش آگاهی خود باشند و به همین جهت بیشتر به کمک‌طلبی انطباقی روی می‌آورند. با توجه به برخی از تحقیقات از جمله ویسکرمی، سبزیان، پیرجاوید و گراوند (۱۳۹۲) که بیانگر بالا بودن خودتنظیمی دانشجویان علوم انسانی نسبت به دانشجویان مهندسی است می‌توان گفت دانشجویان دانشکده الهیات و علوم تربیتی و روانشناسی به دلیل اینکه نظارت بیش‌تری بر عملکرد خود دارند بیش‌تر از دانشجویان دانشکده مهندسی از کمک‌طلبی انطباقی استفاده می‌کنند. ترنر و همکاران (۲۰۰۲) در پژوهش خود دریافتند که رابطه تعاملی مثبت بین کمک‌جوینده و کمک‌کننده موجب احتمال افزایش درخواست کمک فرد نیازمند به کمک می‌شود، بر این اساس نیز می‌توان نتیجه گرفت که جو حاکم بر دانشکده الهیات و علوم تربیتی و روانشناسی به صورتی است که دانشجویان راحت‌تر می‌توانند از دیگران تقاضای کمک نمایند.

به طور کلی با توجه به اینکه وجود ضعف در مهارت‌های پژوهشی از جمله عوامل کاهنده و بازدارنده هم در انجام و هم در کاربست نتایج پژوهش و نامعتبرشدن یافته‌های پژوهش می‌گردد (تین^۱، ۲۰۰۷)، تعهد حرفه‌ای حکم می‌کند که پژوهشگر در صورت احساس نیاز، از راهبرد کمک‌طلبی استفاده نماید، زیرا یافته‌هایی که پژوهشگر تولید می‌نماید، بر تصمیمات دیگران تأثیر گذاشته و افراد آن را ملاک کار خود قرار می‌دهند.

در این راستا به محققین بعدی پیشنهاد می‌گردد مدلی برای آموزش کمک‌طلبی پژوهشی با هدف افزایش مهارت‌های پژوهشی دانشجویان و دانش‌آموزان در مقاطع مختلف طراحی و دوره‌هایی جهت آشنایی بیش‌تر دانشجویان با مهارت‌های مورد نیاز جهت انجام پژوهش برگزار گردد. همچنین با توجه به اینکه روش نمونه‌گیری محقق در این پژوهش سهمیه‌ای بوده است به محققان بعدی پیشنهاد می‌گردد از روش نمونه‌گیری تصادفی که بیش‌تر معرف جامعه آماری است بهره‌گیرند. در نهایت با ارزیابی کمک‌طلبی پژوهشی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی، اساتید از نقاط قوت، ضعف و مشکلات دانشجویان در انجام پژوهش آگاه می‌گردند و میتوانند به طور موثری در انجام فعالیت‌های پژوهشی، آموزشی و جز آن هدایت‌گر آنان باشند.

1. Tien

منابع

- اسلام پور، حسن. (۱۳۸۸). سه اصل روش‌شناختی در آموزش مهارت‌های پژوهشی. *عیار پژوهش در علوم انسانی*، (۲): ۱۰۰-۷۵.
- ایزدی، صمد؛ برادران، مریم؛ کرمخانی، زینب. (۱۳۹۳). بررسی وضعیت مهارت‌های پژوهشی در مقاطع مختلف تحصیلی رشته‌های علوم انسانی مورد پژوهی: دانشگاه مازندران. *دوفصلنامه مطالعات برنامه درسی آموزش عالی*، (۹): ۵۱-۲۶.
- زمانی، عشرت؛ عابدینی، یاسمین؛ کیانی، زهرا. (۱۳۹۴). مقایسه ابعاد مختلف کمک‌طلبی تحصیلی دانشجویان مجازی و حضوری بر حسب عوامل دموگرافیک. *مجله دانشگاهی یادگیری الکترونیکی*، (۱): ۵۷-۴۸.
- سرمد، زهره؛ بازرگان، عباس؛ حجازی، الهه. (۱۳۹۵). روش‌های تحقیق در علوم رفتاری. تهران: آگه.
- سعیدی رضوانی، طلحه. (۱۳۹۵). شناسایی نشانگرها و ساختار عاملی کمک‌طلبی در زمینه‌ی پژوهش: ساخت و رواسازی مقیاس کمک‌طلبی پژوهشی. پایان نامه کارشناسی ارشد. مشهد: دانشگاه فردوسی مشهد، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی.
- شرفی، علی؛ نورمحمدی، حمزه‌علی؛ ابراهیمی، رحمان و پاشنگ، محمدرضا. (۱۳۹۵). آسیب شناسی پژوهش‌های دانشجویی حوزه علوم انسانی. *فصلنامه نقد کتاب اطلاع رسانی و ارتباطات*، (۹): ۳۰۵-۲۷۹.
- قدیمپور، عزت‌الله؛ سرمد، زهره. (۱۳۸۲). نقش باورهای انگیزشی در رفتار کمک‌طلبی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان، *مجله روانشناسی*، ۷ (۲): ۱۲۶-۱۱۲.
- گلستانه، موسی و عسکری، فهیمه. (۱۳۹۳). بررسی رابطه برخی از پیشایندهای مهم انگیزشی، شناختی و شخصیتی بر کمک‌طلبی تحصیلی و اجتناب از کمک‌طلبی. *مجله دستاوردهای روانشناختی*، (۴): ۱۰۱-۱۲۲.
- Butler, R. (1998). Determinants of Help-seeking: Relations between Perceived Reasons for avoidance and Help-seeking Behaviors in an Experimental Context. *Journal of Educational Psychology*, (90): 630-643.
- Beisler, M., & Medaille, A. (2016). How Do Students Get Help with Research Assignments? Using Drawings to Understand Students' Help Seeking Behavior. *The Journal of Academic Librarianship*, 42 (4): 390-400.
- Dunn, K. E., Rakes, G. C., & Rakes, T. A. (2014). Help-seeking at a distance: The influence of academic self-regulation, critical thinking, and age on online students' academic help-seeking. *Distance Education*, 35: 75-89.
- Eisenberg, D., Golberstein, E., Gollust, S. E. (2007). Help-seeking and access to mental health care in a university student population. *Medical Care*, 45 (7): 594-601.
- Huet, N., Motak, L., Sakdavong, J. Ch. (2016). Motivation to seek help and help efficiency in students who failed in an initial task. *Computers in Human Behavior*, 63: 584-593.
- Kakhnovets, R. (۲۰۱۱). Relationships among personality, expectations about counseling, and help-seeking attitudes. *Journal of Counseling & Development*, 89: 11-19.
- Kuo, B., Roldan-Bau, A. & Lowinger, R. (2015). Psychological Help-Seeking among Latin American Immigrants in Canada: Testing a Culturally-Expanded Model of the Theory of Reasoned Action Using Path Analysis. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 37: 179-197.

- Meerah, T. S. M. (2010). Readiness of preparing postgraduate students in pursuit of Their doctoral programme, *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 9: 184-188.
- Meerah, T. S. M., Osman, K., Zakaria, E., Haji Ikhsan, Z., Krish, P., Koh Choo Lian, D., & Mahmod, D (2012). Measuring graduate students research skills, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 60: 626-629.
- Martensson, P., Fors, U., Wallin, S.B., Zander, U. and Nilsson, G.H. (2016). Evaluating research: a multidisciplinary approach to assessing research practice and quality, *Research Policy*, 45(3): 593-603.
- Madan, C. R., Teitge, B. D. (2013). *The Benefits of Undergraduate Research: The Student's Perspective*. The Mentor: An Academic Advising Journal.
- Moran, P. (2007). Attachment style, ethnicity, and help-seeking attitudes among adolescent pupils. *British Journal of Guidance and Counselling*, 35 (2): 205-218.
- McClure, a.k. (2014). *Help-Seeking Attitudes and Behaviors of Graduate Psychology Students*. Doctoral dissertation. Florida state university college of education.
- Morgan, T., Ness, D., Robinson, M. (2003). Students' help-seeking behaviours by gender, racial background, and student status. *Canadian Journal of Counselling*, 37(2): 151-166.
- Mcgee, J.V. (2005). *Cognitive, demographic, and motivational factors as indicators of help seeking in supplemental instruction*. Doctoral dissertation, texasa & m university.
- Nelson-Le Gall, S.N. (1985). Help-seeking behaviour in learning. *Review of Research in Education*, 12 (1): 55-90.
- Newman, R.S., & Goldin, L. (1990). Children's reluctance to seek help with homework. *Journal of Educational Psychology*, (82): 92-100.
- Newman, R. S. (2000). Social influences on the development of children's adaptive help-seeking: the role of parents, teachers, and peers. *Developmental review*, 20 (3): 350-404.
- Ozden, s. k., & o, Erel,. (2010). Psychological help-seeking: role of socio-demographic variables, previous help-seeking experience and presence of a problem. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 5: 688-693.
- Pajares, F., Cheong, Y. F. & Oberman, P. (2004). Psychometric analysis of computer science help seeking scales. *Educational and Psychological Measurement*, 64 (3): 496-513.
- Perry, F. (2016). *Academic Help Seeking Constructs and Group Differences: An Examination of First-Year University Students*. Dissertation Educational psychology; Higher education. University of Nevada, reno.
- Payakachat, N., Gubbins, P.O., Ragland, D., Norman, S.E., Flowers, S.K., Stowe, C.D., DeHart, R.M., Pace, A., Hasting, J.K. (2013). Academic help seeking behavior among student pharmacist. *American Journal of Pharmaceutical Education*. 77 (1): 1-11.
- Perrine, R. M., & Lisle, J. (1995). Effects of a syllabus offer of help, student age, and class size on college students' willingness to seek support from faculty. *The Journal of Experimental Education*, 64: 41-52.
- Roussel, P., Elliot, A. J., & Feltman, R. (2011). The influence of achievement goals and social goals on help seeking from peers in and academic context. *Learning and instruction*, (21): 394-402.

- Ryan AM, Gheen MH, Midgley C. (۱۹۹۸). Why do some students avoid asking for help? An examination of the interplay among students' academic efficacy, teachers' social-emotional role, and the classroom goal structure. *J Educ Psychol*, 90(3): 528-555.
- Ryan, A.M. & Pintrich, P. R. (1997). "Should I ask for help?" The role of motivation and attitudes in adolescent's help-seeking in math class. *Journal of Educational Psychology*, (89): 329-341.
- Tien, F, F. (2007). Faculty research behavior and career incentive: The case of Taiwan, *International Journal of Educational Development*, 27 (1): 4-17.
- Zusho, A. & Barnett, P. A. (2011). Personal and contextual determinants of ethnically diverse female high school students' patterns of academic help seeking and help avoidance in English and mathematics. *Contemporary Educational Psychology*, 36 (2): 152-164.

Research Help Seeking Situation Among Students of Ferdowsi University of Mashhad

Talieh Saeidi Rezvani¹, Hossein Kareshki², Elaheh Hejazi³

Abstract

This study aims to examine the situation of research help seeking among graduate students (students of master and Ph.D. candidates) at Ferdowsi University of Mashhad. The sample size was 425, selected by Quota sampling and based on educational level, gender and faculty. The 58 items questionnaire prepared and analyzed by the researchers was used to measure research help seeking. The results showed that there is a significant difference in score average of help seeking among different faculties. Average female students in the component of adaptive help seeking and average male students in component of avoidance of help seeking were significantly higher. Average graduate students in dimension of need for research help seeking and avoidance of help seeking and average Ph.D. students' in component of adaptive help seeking were higher. Ultimately, since weakness in research skills is among the different factors in both the conduction and application of research findings and it would probably invalidate the findings, professional commitment would dictate that in case the need arises, the researcher would use the help-seeking strategy.

Keywords: Research help seeking; research skills; Students

1. M.Sc. of Educational Research. Department of Education. Faculty of Education and Psychology. Ferdowsi University of Mashhad

2. Associate Professor. Department of Education. Faculty of Education and Psychology. Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran, Corresponding author, Email: kareshki@um.ac.ir

3. Associate Professor. Department of Educational Psychology and Counseling. Tehran University, Tehran , Iran